

misera hac vita pro tuæ laudis augmento. Quid magni est, Domine, si tecum sim in patria, ubi sum securus ab omni malo et ubi habeam quidquid volo? Da mihi, Domine, ut nunquam me pungendo sic superent clavi timoris et miseræ hujus vitæ, ut ante velim descendere vel saltem deponi de cruce quam a te, Domine, hoc fuerit mandatum. Sed neque hoc desiderarem, ut ab hac cito facias me deponi, sed ut semper mallet propter te pendere in cruce quam a miseris his facias me in abscondito sepeliri. Tu enim, Domine, nec descendisti de cruce, nec sic te deponi petisti. Voluntas ergo semper affligendi pro augmento tuæ laudis, crucis erit longitudo. *Si quis vult venire post me, tollat crucem suam quotidie, et sequatur me* (Luc. ix, 23), et sic currat per medium viæ perfectionis. Si nos tollamus, Domine, tu ipse portabis. Finem autem viam perfectionis, id est perseverantiam in voluntate, semper pro te patiendi innuis in eo quod dicis *quotidie*. Si enim uno die, prius quam tu jusseris, crucem deponere volumus; eam quotidie non tollimus. Qui autem perseveraverit usquequo eam deponas. hic in abundantia laude tua sepulcrum ingreditur pacis æternæ. Quamvis in hoc verbo intelligere possumus quod sicut cruciatus pro

tua laude quotidie deficiendo cadit, ita crucem quotidie tollere debemus, laudis tuæ desiderium resumendo.

CAPUT VII.

Repensio postremorum verborum, et sequatur me.

Qua vero intentione in via ista sit ambulandum, innuis ultimo cum dicis, *sequatur me*. Quod tam de gressu corporis quam de mentis possumus intelligere. Quia multi non solum portantes crucem, sed et se suspendentes in cruce, te gressu corporis sunt secuti. Sequamur igitur te non tantum gressu bonorum operum, sed et intentione cordium, ut non solum consideremus quibus operibus nos præcesseris, sed qua intentione feceris, et in hac te sequi studeamus. Invenimus autem quod in omnibus cogitationibus, verbis et factis tuis principaliter quæsieris gloriam tui Patris. Tu ergo, Domine Jesu Christe, dirige intentionem nostram, ut in omnibus gloriam ejus quæramus et tuam, nos abnegando, profundum, sublimitatem, latitudinem et longitudinem crucis portando, et in ea perseverando ad laudem et gloriam tuam, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis ac regnas, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

TRACTATUS

DE CONCEPTIONE B. MARIE VIRGINIS ²²⁸

Principium, quo salus mundi processit, mihi considerare volenti occurrit hodierna solemnitas, quæ conceptione beatæ Matris Dei Mariæ multis in locis festiva redditur ²²⁹. Et quidem prisca temporibus frequentiori usu celebrabatur ²³⁰, ab eis præcipue in quibus pura simplicitas et humilior in Deum vivebat devotio. At ²³¹ ubi et major scientia et præpollens examinatio rerum mentes quorundam imbuat et erexit, eandem ²³² solemnitatem, sprete pauperum simplicitate, de medio sustulit; et eam quasi ratione vacantem ²³³ redegit in nihilum ²³⁴. Quorum sententia eo maxime in robur excrevit quod ii, qui eam protulerunt, sæculari et ecclesiastica auctoritate divitiarumque abundantia præminebant. Sed cum ego et priscorum simplicitatem et modernorum ingeni sublimitatem mecum revolverem, cecidit in mentem quædam divinæ Scripturæ verba in medio ponere; et quid iudicii de singulis gerant, pro meo sensu pia consideratione perpendere, quatenus ²³⁵ sua auctoritate probetur quid cui attri-

buendum, quid mei similibus sit certa magis ratione sequendum. Et de simplicibus quidem in ipsis verbis invenitur quod cum eis sit sermocinatio Dei. Illos vero quos multa scientia sine charitate perlustrat ferunt eadem scientia inflari potius quam veri boni integritate solidari. Cum ergo illos Dei sermocinatio instruat, et istos sua scientia quadam ventositate distendat, qui æqua discernere non verentur cui magis parti sit cedendum, precor, edicas, colloquio videlicet Dei inhaerenti, an de sui cordis perspicacia ultra æquum tument. Et hi quidem ut nulla memoria de conceptione Virginis Mariæ in Ecclesia filii ejus fiat, non sibi rationis ²³⁶ videri affirmant, eo quod ex ²³⁷ nativitate illius quæ ubique festive recolitur, conceptionis ejus exordium satis memoretur, nec enim, aiunt, nata esset, si concepta non fuisset. Et cum in lucem ex materni uteri secreto prodiret, clarum fuit quod in alvo parentis concepta ²³⁸ in humanam formam concrevit. Cum itaque corporis ejus specificata compositio, et in hujus mundi latitu-

VARIÆ LECTIONES.

²²⁸ Collatus est cum mss. Cluniac. et Corb. — Ms Cluniac. incipit: Tractatus B. Anselmi De conceptio B. Mariæ Virginis ²²⁹ Ms Corb. et editio Ray quæ de conceptione .. locis recolitur ²³⁰ Ms Corb. a quibusdam præsentibus temporibus... celebratur ²³¹ Ms Corb. Atque. ²³² Ms Corb. tandem ²³³ Ms Corb. carentem ²³⁴ Ms Corb. vinculum ²³⁵ Ms Corb. quantum ²³⁶ Ms Corb. non sine ratione ²³⁷ Ms Corb. in ²³⁸ Ms Corb. in peccatis concepta

dine²³⁹ exhibitio veneretur a cunctis, super vacuæ illa adhuc informis materia colebatur²⁴⁰, quæ in nonnullis sæpe, priusquam plene in humanam effigiem trans-eat, deperit et adnihilatur. Hæc animi sui sagacitate perfuncti quod antiquorum simplicitas et perfecta in domina nostra²⁴¹ constituerat charitas, festum scilicet de conceptione ipsius sacratissimæ dominæ sua qua se pollere gloriabantur auctoritatis ratione abolere non timuerunt.

Visa ergo ratione summorum virorum in abolitione festivitatis Matris Dei proficientium²⁴², videamus etiam charitatem simplicium de tanti gaudii amissione gementium²⁴³. Simples sunt, et profundis rationibus philosophorum responsa quæ expetunt, fortassis reddere nesciunt. Dicunt tamen²⁴⁴ devota in Domini Matrem charitate fundari, non magni ponderis²⁴⁵ sibi videri omne quod dignitati aut honori ejus humana laude defertur, si meritis illius et insignibus comparetur.

Verumtamen dum ipsa insignia sua, ut dignum est, devotione mundus ubique veneratur, quid sit quod supremam originem illorum²⁴⁶ non pro oculo in-tuetur, non nihil mirantur.

Tantum enim honorum consummatio, quæ per ipsam Domini Matrem toti creaturæ provenerunt, videtur admonere²⁴⁷ mentem humanam pietatis affectu exordium suum considerare. Et utique eam venturam, ac Domini Matrem futuram tota Veteris Istrumenti²⁴⁸ series pandit. Sed utrum ita²⁴⁹ proxime nascitura quovis oraculo aut angelo nuntiata sit, sicut Dominus²⁵⁰ Christus filius ejus, aut beatus Joannes præcursor et baptista ejusdem filii ejus²⁵¹, aut illi vel ille de quibus, ut pene omnibus liquet, sacræ Historiæ plenissime narrant, in divina pagina non habetur, in canonica Scriptura non repe-ritur. In quo quid dispensatori omnium rerum Spiritui sancto placuerit, non satis digne me posse considerare confiteor, abs re tamen et contra fidem esse non æstimo, si exordium conceptionis ipsius²⁵² tam a simplicibus Ecclesiæ filiis æstimetur²⁵³, ut tam sublime, tam divinum, tam ineffabile fuerit, ut in illud mens humana nulla perspicacitate assurgere possit.

Nec mirum: fundamentum siquidem et quasi quoddam seminarium²⁵⁴ civitatis et habitaculi summi Boni in eo ponebatur; et mansio lucis æternæ, et templum quod corporaliter inhabitaret ille incorporeus et incircumscribitus et creatus²⁵⁵ simul et vivi-ficans omnia Spiritus parabatur.

Dicat forte aliquis: Quid enim, major et excellen-tior æstimari debet conceptio futuræ Matris Dei,

A quam conceptio venientis in carne Filii Dei? Con-ceptio namque incarnandi Filii Dei ab angelo, sicut Evangelium refert²⁵⁶, cœlitus prænuntiata et huma-nitus intellecta est. Si ergo aliquid excellentius et quod humanum intellectum supervolet, conceptio-nem B. Mariæ designasse æstimandum est, excellen-tior gloria et major dignitas in ejus quam in Christi Domini conceptione divinitus enituisse²⁵⁷ verisimili ratione videtur. Non hoc dico, sed Filius Dei, can-dor lucis æternæ et ipse lux inaccessibilis, formam servi accepturus semetipsum exinanivit, suumque adventum ita humanis mentibus contemperavit ut capi posset et intelligi; nam si in divinitatis suæ essentia veniens appareret, nemo caperet, nemo sus-tineret.

B Beata vero²⁵⁸ Maria Mater Dei futura, sicut eum, qui super omnia est incomprehensibilis, verum erat hominem ineffabili modo de sua substantia Virgo paritura, ac per hoc in divinitatis illius²⁵⁹ unitatem transitura, non²⁶⁰ absurde credi potest primordia conceptionis ejus tanta deitatis sublimitate præsignata, ut humanarum conceptio mentium ea plene pe-netrâre non valeret.

Hoc itaque²⁶¹ pura simplicitas supplexque in-Deum et in-dilectissimam Matrem-ejus puritas dile-ctionis æstimare de conceptione illius Dei genitricis non veretur.

Et idcirco²⁶² ejusdem conceptionis dies festiva laudibus a cunctis fidelibus suo iudicio merito cele-braretur²⁶³. De ipsa quippe, multis sæculis ante ori-tum ejus²⁶⁴ vel conceptum²⁶⁵, Isaiam Spiritu sancto afflatum dixisse constat: *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet; et requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ et in-tellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, et replebit eum spiritus timoris Domini*²⁶⁶ (Isai. XI, 1-3). Hæc itaque virga quæ talem ex se protulit florem, nullo dissentiente, Virgo Maria fuit, et flos, qui de radice ejus ascendit, benedictus Filius, super quem et in quo omnis plenitudo divini-tatis essentialiter requievit. Hæc igitur Virgo²⁶⁷, tanti Filii dignissima parens, cum in alvo suæ pa-rentis naturali lege conciperetur, quis non concedat Dei sapientiam a fine usque ad finem pertingentem, cuncta implentem, cuncta regentem, novo quodam et ineffabili gaudio cœlum, terram, et omnia quæ in eis sunt, perfudisse²⁶⁸; ac ineffabili jubilatione pro sui reintegratione, quam per illam sibi eventuram di-vina et occulta inspiratione prævidebant, perlustrasse²⁶⁹? Sed cum ipsa conceptio fundamentum, ut diximus, fuerit habitaculi²⁷⁰ summi boni, si peccati

VARIÆ LECTIONES.

²³⁹ Ms Corb. latitudinem ²⁴⁰ Ms. Corb. communicatur ²⁴¹ Ms Corb. Domina rerum leg. puro Dominam nostram ²⁴² Ms Corb. proficisci ²⁴³ Ms Corb. omit. ²⁴⁴ Ms Corb. enim ²⁴⁵ Edit. nec magni ponderis est ²⁴⁶ Ms Corb. omit. ²⁴⁷ Ms Corb. videtur autem movere omnem ²⁴⁸ Ms Corb. testamenti ²⁴⁹ Ms Corb. omitit ita ²⁵⁰ Ms Corb. ipse ²⁵¹ Ms Corb. omit. ejus ²⁵² Ms Corb. tanti ²⁵³ Ms Corb. et ²⁵⁴ ed. sacrarium ²⁵⁵ Ms Corb. et trinus ²⁵⁶ Ms Corb. testatur ²⁵⁷ Ms Corb. emicuisse ²⁵⁸ Ms Corb. et edit. Virgo ²⁵⁹ Ms Corb. et ed. Deitatem illius. ²⁶⁰ ed. ita non ²⁶¹ Ms Corb. ita ²⁶² Ms Corb. et ed. ideo ²⁶³ ed. multis fidelibus merito celebratur ²⁶⁴ Ms Corb. celebretur ²⁶⁵ ed omit. vel conceptum ²⁶⁶ Ms Corb. et edit. hæc omit. ²⁶⁷ ed. omit. virgo ²⁶⁸ Ms Corb. et edit. profundissima ²⁶⁹ ed. prævidebat, perillustrasse ²⁷⁰ Ms Corb. conceptio habitaculi fuerit

alicujus ex primæ prævaricationis origine maculam A traxit ²⁷¹, quid dicemus? utique voce divina dicitur ad Jeremiam : *Præquam te formarem in utero, novi te : et antequam exires de ventre, sanctificavi te; et prophetam in gentibus dedi te* ²⁷² (*Jer* 1, 5). De Joanne quoque angelus, qui eum nasciturum prænuntiabat, asseruit quod Spiritu sancto repletetur adhuc ex utero matris suæ (*Luc.* 1, 15). Si igitur Jeremias, quia ²⁷³ in gentibus erat propheta futurus, in vulva est sanctificatus, et Joannes, Dominum in spiritu, et virtute Eliæ præcessurus (*ibid.*, 17), Spiritu sancto est ex utero matris repletus, quis dicere audeat singulare totius sæculi propitiatorum, ac Filii Dei omnipotentis dulcissimum reclinatorium, mox in suæ conceptionis exordio Spiritus sancti gratiæ illustratione desitutum. Testante vero Scriptura : *Ubi spiritus, ibi libertas* (*II Cor.* III, 17), a servitute igitur omnis peccati libera fuit, quæ omnium ²⁷⁴ peccatorum propitiatori aula, in qua et ex qua personaliter homo fieret, Spiritus sancti præsentia et operatione construebatur. Quod si quis eam primæ originis peccato non omnimode expertem fuisse pronuntiat, cum illam ex legali conjugio maris et femine conceptam verissime constet, sententia catholica est. Ego a catholice et universalis Ecclesiæ veritate nulla ratione volo dissentire, magnificentiam ²⁷⁵ tamen operationum virtutis divinæ quadam quasi mentis lippitudine pro posse considerans, videor mihi videre quia si quid originalis peccati in propagatione ejus, et communis vitii existit, illud propagatum et non propagatæ prolis fuit.

Castaneam invicem attende : cum de sui videlicet generis arbore prodit nascitura, involucrium illius totum hispidum et densissimis aculeis undique septum apparet. Intus castanea concipitur, primo quidem nucleum lactei liquoris, nihil hispidum, nihil asperum, nec aliquibus aculeis noxium in se habens, sed si aliquatenus servans illic in summa lenitate nutritur, fovetur et alitur, ac forma in sui speciem et habitudinem jam adulta, rupto involucro ab omni spinarum punctione et onere liberrima natura egreditur. Attendo.

Si Deus castaneæ confert ut inter spinas remota punctione concipiatur ²⁷⁶, alatur, formetur, non potuit hæc dare humano quod ipse sibi parabat templo in quo corporaliter habitaret, et de quo in unitate suæ personæ perfectus homo fieret, ut licet inter spinas peccatorum conciperetur, ab ipsis tamen spinarum aculeis omnimode exsors redderetur? potuit plane, et voluit; si igitur voluit, fecit. Et quidem quidquid dignum unquam de aliquo extra suam personam voluit, peiperam est eum de te, o beatissima feminarum, noluisse; voluit enim te

fieri matrem suam, et quia voluit, fecit esse : quasi diceretur, Matrem suam te fecit ille rerum Dominus, Creator et gubernator; rerum, inquam, omnium, non solum intelligibilium, sed omnem intellectum transcendentium Dominus et factor te dominam et imperatricem constituit cœlorum atque terrarum, et sic marium et omnium elementorum, cum omnibus quæ in ipsis sunt, domina et imperatrix exististi et existis, et ut ita esses, in utero matris tuæ a primordiis conceptionis, operante Spiritu sancto, creabaris ²⁷⁷. Ita est, bona Domina, et gaudemus ita esse. Nunquid ergo, dulcissima domina, nunquid tu tanta futura ²⁷⁸, Summi videlicet Mater unica, et omnium quæ fuerunt, sunt vel erunt, prudens ac nobilis post filium tuum imperatrix, nunquid in exordio tuo talis esse debuisti ut omnium quorum te Dominum ²⁷⁹ gerere certissime novimus aut impuritati aut subjectioni potuisset addici? Ille assertor puræ veritatis, et a filio tuo jam in cœlo præsidente vas electionis cognominatus, omnes homines peccasse in Adam fatetur, vera utique sententia, et cui contradici nefas esse pronuntio. Sed cum eminentiam gratiæ Dei in te considero, sicut te non intra omnia, sed super omnia quæ facta sunt, inestimabili modo contueor, ita te non lege naturæ ut alios in tua conceptione devinctam fuisse opinor, sed singulari et humano intellectui impenetrabili divinitatis virtute et operatione ab omni peccati adjunctione liberrimam. Solum etenim peccatum fuerat quod homines a parte Dei dirimebat; et ut illud Filius Dei evacuaret, sicque ad placere Dei humanum genus revocaret, homo fieri voluit, et talis, ut nec in eo aliquatenus concordaret ei, unde homo a Deo discordabat : quia ergo ita fieri oportebat, matrem de qua talis crearetur ²⁸⁰, mundam esse ab omni peccato decebat. Aliter enim quo pacto illi summæ puritati caro tanta conjunctione uniretur, ut homo assumptus ita esset in unum, ut quæ Dei sunt, indifferenter hominis essent; et quæ hominis Dei ²⁸¹?

Adhuc proponere tibi palatium, quod specialiter suis usibus aptum existat, construere volentem, in quo et ipse frequentiori et festiviori cursu converseatur, et omnibus ope ejus atque auxilio indigentibus mitiori et lætiori vultu respondeat, et auxilietur. Patereturne, quæso, in principio palatii fundamentum invalidum, et structuræ, quæ foret ædificandæ incongruum, et non cohærens? Non puto, si sciret, et propositum suum ad effectum perducere vellet. Ergo Sapientiam ante omnia sæcula proposuisse sibi habitaculum, quod specialiter inhabitaret, construere similiter indubitata fide tenemus. Quod autem habitaculum istud fuerit, jam dudum innotuit; hoc enim habitaculum illud sacrarium Spiritus san-

VARIÆ LECTIONES

²⁷¹ ed. contraxit ²⁷² ed. hæc omitt. ²⁷³ Ms. Corb. et ed. qui ²⁷⁴ ed. olim ²⁷⁵ ed. magnitudinem
²⁷⁶ ed. recipiatur ²⁷⁷ ed. creatus ²⁷⁸ ed. in tanta futura gloria ²⁷⁹ ed. Dominum ²⁸⁰ ed. talis tolleretur
²⁸¹ Ms. Corb. Explicit Anselmus de Conceptione B. Mariæ Virginis

eti esse fatemur, in quo et per quod eadem Sapientia humanæ naturæ conjungi voluit et incorporari, et omnibus se pura mente confitentibus parcere et misereri; quod sacrarium, aula videlicet universalis propitiationis, cum operante Spiritu sancto construeretur, si fundamentum illius, scilicet initium sive primordium formationis beatæ Mariæ, corruptum fuit, ipsi certe constructuræ non congruebat nec cohererebat. Insciane fuit et impotens sapientia Dei et virtus mundum sibi habitaculum condere, remota omni labe conditionis humanæ? Angelis aliis peccantibus, bonos a peccatis servavit, et feminam, Matrem suam mox futuram, ab aliorum peccatis exsortem servare non valuit? In æternitate consilii fixum statuit eam dominatricem et reginam fore angelorum, et nunc inferiorem angelis natam, in consortium acceptam esse credemus omnium peccatorum? Existimet hoc, et argumentis suis probet qui vult, ego donec ostendat mihi Deus aliquid dignius excellentia dominæ nostræ posse dici, quæ dixi, dico; quæ scripsi non mutō; cæterum me et intentionem meam filio ejus, et illi committo.

Nihil tibi, domina, æquale, nihil comparabile est: omne enim quod est, aut supra te est, aut subter te est: quod supra te est, solus Deus est; quod infra te, omne quod Deus non est. Ad tuam tantam excellentiam quis aspiciet? quis attinget? Et certe ut ad hanc excellentiam pervenires, in humillimo loco, id est in utero matris tuæ, purissima oriebarris. Quod si tali modo concepta et ordinata non fuisses, ad tantam celsitudinem non succrevisses.

Quisquis igitur de crementi tui magnitudine gaudet ac lætatur, de ordinatione ipsius crementi æquum est ut exultaretur. Qui ergo a die beatæ conceptionis tuæ gaudium ejusdem conceptionis tollit Ecclesiæ Dei, aut non bene attendit, aut attendere negligit, vel nescit bonum quod inde processit omni creaturæ Dei. Sed immensitatem boni ipsius quis explicabit? Fateor non ego; longe enim a me et mei similibus, hoc est peccatoribus, tanta salus; verumtamen, ut autumo, quasi in ænigmate adverti aliquatenus poterit, si malum, in quod natura humana ex peccato Adæ corruit, ante mentis oculos præfigatur, et ita in ipsius mali contrarium, bonum scilicet quod per hanc dominam mundo provenit, animus considerare volentis desigatur.

Omne quippe bonum, ad quod homo conditus fuerat, perdidit in Adam, et idem ipsum bonum multo excellentius humana natura recuperavit in Maria. Duas siquidem beatitudines et duas misérias esse novimus. Harum beatitudinum et misérias unam majorem, alteram minorem esse constat. Beatitudo major, regnum cælorum; minor, qua primus homo potiebatur ante peccatum; major miseria, pœnæ infernales; minor, in quibus vivimus continuæ tribulationes, et nos ipsarum beatitudinum experientia penitus ignati, experientia misérias sentimus nos usquequaque gravari; sub una gemamus, aliam, ne nos rapiat, formidamus. Conside-

A ratione etenim minoris, si vigilanti animo studium adhibemus, aliquantum quæ sit major miseria con-jicere valemus, licet porro infra quam sit. Qualitatem vero beatitudinis vel minoris, nisi per contrariam miseriam in qua sumus, non facile percipere possumus. De majori autem beatitudine dictum æstimo quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se (I Cor. II, 9).

B Ab his igitur beatitudinibus omni modo separati fuimus per prævaricationem nostri primi parentis, et utrique miseriæ infelicitè obnoxii facti. Moyses namque per peccatum Adæ intravit in mundum, et ita in omnes homines pertransivit (Rom. v, 12), nec aliquis ante adventum filii sanctæ Mariæ inde poterat liberari. Et quæ mors? Mors animæ primo qua homo perdidit vitam æternam, Deum videlicet ad cuius similitudinem factus fuerat. Infelix perdere, perdere quod summe est et vere, et sine quo nihil unquam bene habetur vel est! Hanc miseram mortem et omni malo incomparabilem mors quoque corporis sequebatur, per quam anima, quæ adhuc in corpore degens vitæ cœlestis statum amiserat, multo miserior claustris inferni submersa deperibat. Hanc inæstimabilem damnationem nemo qui exaderet, qui inde liberaretur nemo erat, liberandi potestas in tota creatura nulli rei accidebat; soli Deo qui hominem fecerat, et contra quem homo deliquerat, hæc liberandi potestas supererat. Sed quis? ipse offensus, ipse despectus, ipse ut parceret a nullo digne petebatur, de die in diem scelera multiplicabantur, et ira Dei ad puniendum potius quam ad parcendum provocabatur. At ille cuius pietas non exhaustur, cuius misericordia non exinanitur, cuius bonitas nunquam deficit, cuius majestas quod vult efficit, hominem ad similitudinem sui creatum, ne totus in æterna damnatione periret, liberare instituit, et ordine, quo gratior esse non potuit, ipse videlicet qui hoc et per se faceret, homo fieri voluit, nec talis ut cæteri homines, sed ut ipse et assumpta humanitatis in una persona esset perfectus Deus et perfectus homo, ex anima rationali et humana carne subsistens; sed tota humana natura in radice sui vitata fuerat atque corrupta, nec Deus corruptioni et vitio peccati potest consociari. Necesse igitur fuit ut natura, de qua se hominem facere volebat, et humana et munda ab omni peccati contagio esset; quod non inveniret, cum, ut dixi, nihil incorruptum vitata cunctorum radice existeret, sed qui humanæ perditioni subvenire disponebat, Dei virtus et Dei sapientia nuncupatur. Itaque ad omnia quæ vult posse suppetit illi, nec sapientiæ illius ullus est numerus, quæ pertingit a fine usque ad finem, cuncta disponens (Sap. VIII, 4). Poterat ergo de massa peccatrice naturam humanam ab omni labe peccati immunem facere, unde in unam personam sui susciperet, ut homo integer esset et divinitati suæ nihil minueret. Prædestinata fuit et præordinata in hoc opus mirabile,

et omnibus operibus Dei præstans et inenarrabile, Maria, scilicet illa magni maris nobilissima stella, hoc est totius sæculi illustratio, et omnium in tempestatibus diversorum casuum titubantium indeficiens levamen et consolatio, nec non ab æternæ mortis interitu paventium ac sub ejus præsidium confugientium tutum juvamen atque redemptio.

Te igitur, domina, quam in tantum culmen prædestinavit et extulit divina potentia, quam tot prærogativis dotavit cuncta disponens Dei sapientia, quam sibi matrem elegit ad mundo subveniendum ipsa omnium salvandorum ineffabilis misericordia, crediderimne, quæso, te morte peccati, quæ per invidiam diaboli occupavit orbem terrarum, in tuo conceptu potuisse gravari? me namque iterum atque iterum ipsas, quas superius commemoravi, rationes considerante, animus hoc credere vitalis intentio abhorret, lingua fateri non audeat.

Quod si dicitur te, si ante partum beati filii tui præventa corporis morte fuisses, originalis peccati legem aliorum more evadere non potuisse, inepte dicitur, nec tanti est ut ei respondeatur. Qualiter enim Mater Dei futura præordinata fuisses, si ad hoc te, qui præordinavit, Deus non perduxisset? Nam in Deo non est, *est* et *non*, sed *simplex est* in illo est. An mors valentior esse posset Deo, de cujus manu nemo valet quidquam rapere? Nunc autem, quia tanti apud Deum præ omni creatura es, ut Mater ejus dignissime fieri meruisses, sicut ipse non tantum supercastus et mundus, sed ipsa castitas ipsaque munditia est: ita carne verum hominem paritura eras, munda præ omnibus jure esse debueras. Primordia itaque creationis tuæ merito filii sanctæ Ecclesiæ debent venerari, si sancta, si casta, si a corruptionis vel peccati ruga illa credunt esse discreta.

Qui aliter sentiunt, quod melius approbant, credant. Ego, piissima domina, ego tuus qualiscunque servulus, ego scio, credo et confiteor quia inde ex radice Jesse pulcherrima, ac per hoc omni quod te aliquatenus docoloraret peccati vulnere aliena prodisti, et integerrima permanens florem speciosissimum protulisti: florem, inquam, protulisti, et non qualemcunque, sed super quem septiformis Spiritus sanctus requievit, et odore vitæ perennis, odore salutis æternæ omnem creaturam gratia divinitatis suæ respersit atque replevit. Per hunc a peccato primi parentis liberamur, et mortem quæ per istud intravit in orbem terrarum evadimus, miserias quibus opprimebatur omnis caro ob meritum ipsius delicti, jam alias in re, alias in spe, conculcat ipsa caro redempta cruore ipsius floris, unici scilicet filii tui et dilecti. Per hunc quoque non modo paradiso, unde Adam fuit repulsus, restituimur, sed et regno cælorum, quod non habuerit, sed habiturus erat si non peccasset, multo felicius illo et dignius invehimur. Nam si Deo inobediens non fuisset, nunquam Filius Dei homo fieret, in quo vel pro quo mortem patiens ac resurgens regnum cælo-

rum in substantia nostræ carnis dominandi jure penetraret.

Nunc autem quæ gloria, quis honor, quæ jubilatio cordis, quæ jucunditas mentis, quæ securitas æternæ beatitudinis erit humanæ naturæ, quando illum sibi viderit concorporalem, quem omnis militia cælorum adorat super se verum Deum, cum Patre et Spiritu sancto omnia regentem, omnibus imperantem, et æternæ Patri suo consubstantialem et coomnipotentem? Hanc gloriam, hanc tantorum honorum possessionem nunquam humana natura adipisceretur, si Deus ipse, pro expiatione peccati Adæ, in carne humana non nasceretur. Multo igitur felicius et dignius in regno cælorum erimus quam si Adam non peccasset futuri essemus. Et quid erit, forte aliquis . . . de memoria malorum, pro quorum integerrima abolitione interminabiles gratias ageant illi, quem præsentem semper habebunt, suo piissimo Redemptori quicumque ibi fuerint homines? Constat enim quod omnes omnium conscientie singulis patebunt non solum hominibus, sed et angelorum et hominum et angelis et hominibus. Cum igitur cherubim et seraphim, throni et dominationes, aliæque cælorum virtutes, in conscientia singulorum cognoverint peccata illorum, seque talium viderint omnino insontes, quomodo fieri poterit ut eos non computent exinde viliores quam si nunquam eis aliqui tales dominati fuissent errores? Quomodo ergo felicius et dignius erunt in societate angelorum, quorum vilitas nominatur ex communionem peccati Adæ æstimatione ipsorum? peccare namque infelicitas et indignitas, non peccare vero felicitas et dignitas comitatur. Hæc si quis dicit, duci quidem ratione videtur, sed humana; nam cœlestia consideranti alia ab istis occurrit consideratio. Non enim illi angelici spiritus, quorum similitudinem, juxta promissum Domini, adepturi sunt post hoc sæculum quique justi homines, in eis considerabunt qui fuerint, sed qui sint, licet hi in memoria sua habeant qui fuerint, ad laudem scilicet et ad gloriam Salvatoris sui. Certe si aliquis in hac mortali carne positus aliquo gravi morbo, verbi gratia, lepra percussus, toto corpore vermibus scateret, et cunctis eum intuentibus horridus immane feteret, si aliquo eventu, utpote medicorum juvamine, vel respectu mira facientis Dei misericordiæ, integræ sanitati restitutus fuisset, et res eis qui eum prius noverant innotuisset, mox hi qui illum ante abominabantur, si charitas in eis firma vigeret, ipsum videre, ipsum alloqui, in ipso gratiam Dei cuperent intueri, mirari, venerari, et ipsum duplici honore censi habendum: ipse nihilominus suæ infirmitatis non immemor, alius etiam ignorantibus eam ultro et eum quadam sui augmentatione referret, ut primo et præcipue Dei gratia inde, seu medicorum perita scientia, seu sua longanimitas, vel devotarum precum cum beatorum operum diutina exhibitione instantia, vel medentium inflictæ asperitas a salutis desiderato effectu non deflexe-

rat, prædicatur. Si ergo hæc ita geruntur in humanis, quid putas in horum quodammodo similibus geritur in divinis? Equidem peccata, quibus Dei vultus offenditur, mentis humanæ vulnera atque putredines esse non nesciuntur. Quæ unde procedunt, nisi ex suæ conditionis ingenita corruptione? Quæ corruptio, dum transierit in incorruptionem, nihil ulterius erit quod doleat, nihil quod alicui sordescat, nihil quod cuncta cernentis Dei oculos offendat. Pax igitur erit inter Deum et homines, quam nullus finis includat, nulla occasio scindat, nulla offensa obnubilet; videbitur enim ipse qui est et lætabitur in commune in eodem ipso et ad ipsum, qui ab eo quod est, aliud omnino esse non potest.

Deus meus, Deus meus, doce cor meum intelligere quid ibi futurum sit omnibus qui te hic dilexerunt, qui mortem tuam vitam suam in directione viarum suarum complexi sunt, qui tibi in sequenda voluntate tua per mandatorum tuorum custodiam adhæserunt. Vere, bone Domine, juxta vocem beati Apostoli tui, summe tu omnium bonorum, præstantissimus eris æternaliter in omnibus (*I Cor. xv, 28*). Et quid boni poterit deesse alicui, cum te habuerit, qui fons es et perfectio omni boni? Quomodo itaque illi tui dilecti teque diligentes ad intuitum gloriæ tuæ perenni jucunditate gaudentes, angelicos spiritus dico: quomodo, inquam, poterunt eos præcipuo honore dignos non judicare, eos ut semetipsos non amare quos tibi concorporales, quos in forma humanitatis viderint tibi consubstantiales? Quomodo eos non immensa dulcedine amplectentur quorum mira vis animi, dum viverent in carne mortali, tantum in domandis voluptatibus suis pro tuo amore in se valuit, ut pateat omni creaturæ te pro eis non fuisse gratis hominem factum, natum, passum, mortuum? Siquidem tibi hanc laudem pepererunt ut qui eos in terra homo factus perditos requisisti, te audirent, te diligerent, tuis monitis acquiescerent, et ad te læti pervenirent, sicque te nec in tuo consilio deceptum, nec otiose pro eis quæ passus es perpessum fuisse ostenderent. Non igitur eos omnino irrationabiliter dixi, Domine, ut æstimo, dignius atque felicius in regno tuo esse quam futuri essent, si Adam non peccasset.

Ad hoc illa dignitas atque felicitas sese ingerunt considerationi meæ, a quibus humana natura nihilominus aliena existeret, si ob meritum peccati sui primus homo paradysum non perdidisset. Virginem Mariam, quæ super omnes mulieres beata hodie et benedicta colitur et prædicatur, quam summus et omnipotens Deus sibi in Matrem assumpsit, et universis quæ post se sunt secum dominari constituit, cum in dextera ipsius unici beatique filii sui multitudo viderit hominum in regno illo beatitudinis adunatorum consistere, nonne felicem, nonne jucundum, nonne ultra quam quivis æstimare queat, statum suum judicabit in ejus consideratione ac præsentia honoratum? Virginem, inquam, de sua

A propagine ortam, sibi pro conditione unius naturæ consimilem, præ oculis habebunt, angelis et archangelis præsentem, omnia utpote reginam omnium cum filio disponentem, seque dulci affectu amplectentem, sibi de collata gloria congaudentem; et fieri poterit ut ad hoc non in immensum exsultent, non se ineffabili jucunditate glorificationis conjubilent? Et quidem ad hanc dignitatem nec beatissima virginum, nec numerositas hominum electorum unquam ascendisset, si Filius Dei ad destructionem peccati Adæ de sinu Patris hominem ex ipsa Virgine assumpturus non descendisset. Igitur propter peccatores Maria facta est Mater Dei, quæ idcirco quod ea castior, ea sanctior, ea humilior in genere humano nulla potuit reperiri, merito debuit in tantam excellentiam ab eo, quo nihil castius, nihil sanctius, sublimius est nihil, adisci, et in quid excellentius adisci valeretur, quam ut in perpetua virginitate permanens Deum de sua carne carnem lactum generaret? Hanc excellentiam contulit Deus Virgini Mariæ, eo quod illam pudicitia cordis et corporis sibi præ omni creatura intellexit adhære. O felix hæere! o hæere felix, hæere illi qui solus vere est, qui solus summe est, qui nunquam deficit ulli sibi non ficto corde hærenti? Huic, pia domina, quoniam, ut dixi, adhæsisti, hæsit et ipse tibi, et modo quo nec dulcius potuit adhærere. Quid enim inter duos dulcius, aut dignius valet esse quam esse matris ad filium, vel filii ad matrem? Et hoc utrumque vobis est, ut omnibus liquet. Sed hos honores, has dignitates, hæc gaudia, quibus cœtus hominum cœtui admistus angelorum perfruitur, ob prævaricationem primorum hominum, num illis ascribere, num illis exinde jure debere gratiosi existere? Non puto. Nec enim ea intentione præceptum Dei prævaricati sunt, ut tot bona inde procederent, sed ut modum conditionis suæ, sperto Deo, superbi excederent. In eo quippe quo diabolum audierunt ut dii fierent, non intenderunt ut ad deitatem, qua se sublimandos sperabant, exterminandam Filius Dei aliquando ex sua stirpe homo fieret. Forte magis putavit Eva se Deum illico fore, et Adam sibi consentientem divinitatis suæ futurum consortem. O superbia intolerabilis! o stultitia inæstimabilis! o vanitas omni vanitati incomparabilis! O Eva, quam propinquior veræ ac summæ deitati existisses, si in status tui humilitate Deo subdita perstitisses. Adam quippe, sicut Apostolus ait, in prævaricatione tua seductus non fuit (*I Tim. ii, 14*), quia quod serpens pollicebatur, mendacium esse intellexit. Tu autem miserrime seducta (*ibid.*), et e vestigio multiplici perversarum cupiditatum semine inbuta, illecebrosa facundia illum ad tibi consentiendum illexisti, præsignans in hoc opere tuo veram fore futuram sententiam viri Dei, mulieres scilicet apostatate facere etiam sapientes (*Eccl. xix, 2*). Necdum enim tibi præpositus fuerat ex sententia Dei, et ideo in perditionem tui et sui et universæ posteritatis nostræ illa femina sollicitatione prævaluisti. Obedivit namque

voci tuæ, postposita obedientia vocis Dei. Væ obedi-
re, væ non obedire, væ voci mulieris contra vocem
Dei obedire, væ pro voce mulieris voci Dei non obe-
dire; malum hoc, malum hoc. Hinc enim omnes
tribulationes et miseriæ quas passus est mundus,
quas patitur, quas patietur, exortæ sunt. Hinc
deorsum sortitæ sunt, hinc robur et perseverantiam
perdiderunt, hinc ignorantia omnis boni, hinc
scientia et exsecutio omnis mali, hinc Dei contem-
ptus, hinc dæmonum sub simulacrorum specie ne-
fandissimus cultus, hinc mors vitæ præsentis, hinc
illi miserior mors subiens dispendia vitæ sequentis.
Non ergo debet vobis humana natura gratias agere
quod sic in Filio Dei est exaltata et honorata, sed
vobis utique, quod innumera mala, quod in gemi-
nam mortem corporis et animæ est dejecta et præci-
pitata; nec ulla esset spes hæc tanta mala aliquate-
nus evadendi, si flos ille speciosissimus per glorio-
sissimam virgam, de radice Jesse nobiliter ortam,
non sumpsisset initium nascendi. Sed ipse in mundo
natus ordine quo voluit, Spiritus sancti super se in
gratiarum suarum plenitudine quiescentis, suis au-
ditoribus dona distribuit, et mundum ab ignorantia
veri boni, et aliis malis inde manantibus, quæ in-
currit per Adam, potenter eduxit, atque admissam
regni cœlestis conversationem jam alios in re, alios
in spe misericorditer reduxit.

Patet igitur quid cui debeat genus humanum, cui
quod in infima humiliatum atque prostratum, cui
quod in summa est exaltatum et glorificatum. Vos
igitur, o Adam et Eva, vos, vos accusat; vobis
vestra progenies mala quæ sustinet imputat, se per
vos per radice exclusam, se miseris continuis per vos
intrusam miseranda lamentatione deplorat, et non
immerito quidem. Causa evidens est, nec refragari
potest. Quid igitur, Deus omnium, quid faceret
opus manuum tuarum, ex prævaricatione horum
parentum suorum perennibus poenis et æternæ
morti obnoxium, si non venires? Si non subvenires,
quo fugeret, quo delitesceret, quo evaderet? Uti-
que consilium nullum, remedium nullum nusquam pro-
teccio ulla; sed venisti, et qualiter hæc omnia adi-
pisceremur, efficaciter ostendisti. Si ergo hi qui
post adventum tuum, Domine, venerunt, non sal-
vantur; non habent præter se ipsos, contra quos
æquo iudicio inde conquerantur. Quid igitur facient?
ut mihi quidem, Domine, videtur, ultimum et uni-
cum consilium est omnibus qui volunt salvari, ut
primo tibi intimas ex corde pro omnibus beneficiis
tuis grates exsolvant, te diligant, ac demum præce-
ptis tuis obediant; sicque se ad te perventuros
secura fiducia sperent. Sed ad hoc, pie Pater, quis
idoneus? Uti-que nemo, nisi tuo fultus admiculo.
Tu enim summum omnium bonorum es, qui et ipsum
summum bonum es; nec quidquam boni potest esse,
vel fieri vel haberi, nisi aut a te, aut per te, aut
de te. Nihil itaque boni sine te valet quisquam
facere. Redemisti nos, Domine, Deus veritatis; ne
propter scelera nostra exerceas contra nos iudicium

tuae severitatis, voluisti fieri homo pro nobis; in-
tende ut esse possimus quod ut essemus factus es
unus ex nobis. Quod petimus, honor tuus est ut fiat.
Nam si non fit, videberis a proposito tuo quodam-
modo defecisse. Verum nulla disceptatio nobis est
tecum, quia Dominus es, et unum verbum tuum
validius nostris mille. Si enim omnes iustitiæ nostræ
coram te sunt sicut pannus menstruatae (Isa. LVII,
6), quid erunt iniustitiæ nostræ a seipsis et a
nostris inimicis ante faciem tuam denudatæ? Væ,
væ, quis hinc prodeuntem perturbare mentis confu-
sionem, quis terrifici horrois explicare poterit imma-
nitatem? Et si confusi horrois horridæque confu-
sionis immanitas est modo nobis inexplicabilis,
districta malorum examinatio in futuro examine
cui erit tolerabilis? Heu! peccatores homines, quos
hæc omnia mala ex Adam stirpe respiciunt, quid
faciemus in istis? Desperabimus? Absit! Quid tunc?
o fons David patens (Zach. VIII, 1), in ablutionem
menstruatæ flue ad nos, et consule quid expediat
nobis. O pietas! vere Lone Dominè, video, videns
gaudeo, gaudens amplector consilium quod per sin-
gularem misericordiam tuam providisti salubius
fore nobis. Et quod vel quale? Nimirum mente, vul-
tu, voce ad eam redire, cujus supra meminimus, di-
lectissimam Matrem tuam, piissimam scilicet domi-
nam nostram, a cujus contemplationis dulcedine,
a cujus castitatis contemplatione, a cujus dignitatis
consideratione, a cujus sublimitatis speculatione, in
has angustias, quædam animo non abolenda com-
memorando, devenimus, ipsamque pura devotione
interpellare, ut nobis consulat, et nobis superemi-
nenti, qua præeminet apud te, gratia subveniat.
Procul dubio namque scimus eam tantifesse penes
te, ut nihil horum quæ volet efficere, aliquatenus
posset effectu carere. Salus igitur nostrâ in volun-
tate sua consistit, dum tamen quod vult potenter
efficiat. Quod itaque consilium salubius nobis, quos
involvit finis sæculi, daret filius ejus finis cuncto-
rum quam currere ad ipsam, quæ de carne sua
generavit eundem ipsum, sine quo non sit ulla
remissio peccatorum, qui vere bonus, vere pius, vere
volens misericordiam est. Et tu, domina, ad cujus
subsidiâ nos mittit dilectissimus filius tuus, quid
dicis nobis? ipse enim misericordia nostra est, et tu
ejusdem misericordie mater es. Quid, inquam, dicis
nobis? Forsan, domina, ut sub alarum suarum pro-
tectione confugiamus. Bene; at licet misericordiam
illius, sicut decet, gratanter amplectamur, tamen
iustitiam ejus non parum formidamus. Ne igitur
querentibus misericordiam obtendat iustitiam
suam, precamur, adesto nobis, et age causam no-
stram pro nobis. Ipse namque magni consilii sum-
mus Angelus consuluit nobis venire ad te. Certe
peccatores nos esse cognoscimus, et damnari mere-
muri, et juste quidem, non negamus. Sed æque
justum esse profiteamur ut voluntatem ipsius faciat
qui voluntati suæ in cunctis quæ agit concordare
non detrectat. Et quis unquam voluntati illius magis,

concors existit quam tu, cujus subsistentia ab im-
 pletione voluntatis ejus nunquam otiosa fuit. Velis
 itaque solummodo, domina, ut ille justissimus iudex
 nobis misereatur; profecto justum erit, nulla ratio
 e obsistente, ut velle tuum perficiatur. Noli
 ergo, noli propter misericordiam, cujus mater esse
 probaris, nobis deesse, quia velle tuum non postpo-
 net in salute nostra, qui ut salvemur factus est per
 te frater noster. O mira operatio Conditoris! o im-
 mensa consolatio peccatoris! o domina, si filius
 tuus est factus per te frater noster, nonne et tu per
 illum facta es mater nostra? Hoc enim jam mortem
 pro nobis subiturus in cruce dixit Joanni, utique
 Joanni, nec aliud quam nos in natura suæ condi-
 tionis habenti: *Ecce, inquit, mater tua* (Joan. XIX,
 27). O peccator homo, gaude, gaude et exulta; non
 est enim unde desperes, non est quod formides;
 quidquid judicabitur de te, totum pendet ex sen-
 tentia fratris et matris tuæ. Ne ergo avertas aurem
 cordis tui a consilio illorum. Iudex tuus, videlicet
 frater tuus, docuit te fugere ad subsidium matris
 suæ, et ipsa eadem mater tua monuit te protectioni
 alarum filii sui fiducialiter inhæere, seque tibi, ne
 ejus justitia gravareris, non negavit affuturam.

Maria, quid dicemus? quali organo vocis, vel quali
 jubilo cordis exprimemus quantum tibi debemus?
 Utique, domina, quidquid intellexerimus, quidquid
 mente conceperimus, quidquid ore protulerimus, mi-
 nimum est et quasi nihil ad ea quæ tibi ex æquo
 debemus. Tu namque ante omnem creaturam in
 mente Dei præordinata fuisti, ut omnium seminarum
 castissima Deum ipsum verum hominem ex tua
 carne procreares, ut omnibus post suum Filium
 tuum regina cælorum effecta gloriosa regnares, ut
 perditio mundo recuperationis aditum et vitæ peren-
 nis emolumentum præparares. Tu genus humanum
 æternitatis gloria nudatum, per beatæ fecunditatis
 tuæ virgineum partum, in pristinum statum redu-
 xisti. Tu leges inferni, devicto per mortem filii tui
 principiæ mortis, evertisti. Tu denique cunctis Deum
 ac Dominum, quem ignorabant, visibilem et propi-
 tiatorem exhibuisti. Per te, domina, vitam perditam
 in unigenito tuo recuperavimus; per te est, si quid
 boni sumus, sive possumus, sive habemus; per te
 ad æternam gloriam quicumque sumus perventuri
 pervenimus. Tu post Deum summa ac singularis
 consolatio nostra. Tu felix atque beata gloriatio
 nostra. Tu, quæsumus, esto in ipso beatitudinis
 regno cælesti susceptrix et perpetua exultatio no-
 stra. Ergo secundum beatum et misericors consi-
 lium specialis misericordiæ, dulcissimæ scilicet
 prolis tuæ, ad te confugimus; tu procura ne in va-
 num hoc fecerimus. Re etenim vera si defeceris
 nobis, nihil erit tutum nobis. Ne igitur tantum
 attendas injustitias nostras, ut quibus huc usque
 præ omnibus prædita fuisti, postponas misericor-
 dias tuas. Et qui summe omnium est, nec ab eo
 quod est mutari ullatenus potest, æternaliter hæres

A et ea re, quæsumus, ne jugi misericordiæ, qua eiga
 omnes hactenus usa es, alia sis quam te certissime
 scimus. Et utique, domina, non te decet a filii tui
 voluntate discrepare, qui ad miserandum generi
 humano se naturæ nostræ consortem vultui Patris
 sui non cessat perenniter demonstrare. Et ipsa
 naturæ nostræ demonstratio quid aliud est quam
 ad provocandum super nos misericordiam suam
 quædam ineffabilis pietatis incitatio. In ipso enim
 sibi complacuisse Pater ipse testatur; nec fieri po-
 test ut quibus ipse vult miseri, non misereatur.
 Summus igitur Pater participibus Filii sui vult mi-
 sereri, et ipse Filius eos ingerit pro se conspectui
 misericordiæ Patris sui; et tu unica Mater ejusdem
 unici Filii Dei repelleres ab uberibus misericordiæ
 tuæ quos, ut dixi, et Pater Filii et idem ipse Filius
 vocant et revocant in sinum gratiæ tuæ? Tu exaspe-
 rareris contra nos propter iniquitates nostras, cum
 Filius tuus, quem maxime offendimus, morti se
 tradidit pro delendis iniquitatibus nostris? Severior
 videlicet illo esses super nos, cum ejusdem conditio-
 nis sis, cujus et nos; naturam tuam, domina, exce-
 dens. Sed fortasse tantum amas justitiam Dei contra
 peccantes in eum ut malis illum exercere vindi-
 ctam quam exhibere misericordiam. Quod si ita est,
 cur, domina, cuidam olim ope tua magnopere indi-
 genti, et quæ esses nescienti, matrem te potius mi-
 sericordiæ dulci voce respondisti quam justitiæ,
 cum filius tuus non minus sit vera et incommutabilis
 justitia quam vera et appetibilis misericordia? Ea
 C fortassis consideratione, quoniam si te matrem
 justitiæ diceres, magnam non solum ei quem in
 angustia positum omni misericordia (postposita justi-
 tiæ severitate) opus habere sciebas, verum etiam
 nobis pauperibus tuis spem veniæ tolleris, et singu-
 laris refugii ostium crudelem humani generis per-
 secutorem fugientibus quodammodo inimicis occlu-
 deres. Quis enim cum justitia Dei judicium subiens,
 non ut vestimentum conteritur, non deterius quam
 a tinea devoratur? Quapropter, pia domina, dulcis
 et clementissima Domini Mater, attende fragilitatis
 nostræ gravem necessitatem, et ostende super nos
 effectum te esse, quod jucundo affectu te esse cogno-
 visti; quod si feceris, ad nos salvandos filio tuo et
 Patri suo procul dubio concors eris. Benignissimus
 D quippe filius tuus desiderat salutem nostram, et in
 tantum ut quo illam incommutabilem et æternam
 faceret, æternitatem suam momentanea mutabilitate
 nostra indueret. Verax quoque et justissimus Pater
 suus ita sibi per omnia complacet ut nihil eorum
 noht quæ illum velle intelligit. Velis itaque solum-
 modo quod vult ipse, nihil restabit quod possit ob-
 sistere salutis nostræ. Sed te non velle quod Deus
 vult, nefas est vel opinari. Gaude igitur et exulta,
 humana natura; omnia quippe tibi prospera
 Christus filius sanctæ Mariæ paravit, dum se ex ea
 propter te in substantiæ tuæ veritate creavit.

Domina, domina, quod ego qualiscunque homin-
 cio, et vere magnus peccator hoc corde impio de te

meditari, fetido ore effati, pollutis digitis ausus fu
describere, parce, quæso, parce et miserere. Nosti
enim, pia domina, hoc me ita præsumpsisse, quia
talem me confiteor esse ut nec cælo nec terra me ju
dicem dignum esse; et ideo nimis anxius vellem, si
quo modo valerem, eniti quatenus aliquo miserationis
sue intuitu super me Deus intenderet, qui sua inef
fabili gratia vel modicum sancti amoris affectum
erga benignitatis tuæ dulcedinem in me accenderet.
Confido quippe quoniam si hoc faceres, ab his quæ
merui pœnis inferni sua misratio tuaque subventio
me forte redimeret. Quapropter, domina, ne in
digneris quasi audaci et præsumptuoso, quia si quid
horum in istis esse videtur, mea gravis necessitas
compulit, et tua grandis et omni sæculo probata
bonitas suasit. Ultima ergo atque summa votorum
meorum intentio est, ut vel in extremo examine ju
stissimi filii tui si me, remota misericordia, severa
sententia crudeli tortori damnandum tradiderit,
subvenias, et me ad inferos rapienti occurras, ac
manica misericordissimæ defensionis tuæ prote
ctum, ne in æternum damner, ei iplas. Et quidem,
domina, quondam parvulis, et forte mihi, si non
fallor, hoc a matronis, cum ad verbera raperentur
a prædago, impensum reminiscor, et ob hoc illis
nonnulli valde gratiosi fuerunt, ac pietatis viscera,
quibus in eorum pia liberationi usæ sunt, magni
fice prædicaverunt. Si ille igitur pro tantilla gratia,
quibus, quæso, præconiis a cœli civibus, qui de
peccatorum salvatione gratulantur, prædicaberis,
cum mei magna peccatoris, ut dixi, miserta fueris? C
Utique beatus et bonus filius tuus Dominus Jesus
dicit ita *gaudium esse in cœlis, angelis Dei, super uno
peccatore pœnitentiam agente quam super nonaginta
novem justis, qui non indigent pœnitentia (Luc. xv,
7, 10)*. Cum ergo pro pœnitente fiat gaudium in cœ
lis, quoniam in eo quod illum malorum suorum
pœnitet, tendit ad salutem, quale gaudium erit,
domina, quando aliquis liberatus ab omni malo
pervenit ad ipsam salutem? Si igitur me a meritis
pœnis liberatum, æternæ salutis participem feceris,
nimium totam curiam regni cœlorum exhilarabis.
Quapropter, piissima domina mater, ne parvipen
das enormem immanitatem criminum meorum, ut
postponas magnitudinem gaudiorum pro remissione
illorum congratulantium angelorum. Domina, domi-

na, quid futurus vel facturus sim penitus ignoro;
et ideo quidquid de me sit eventurum, præsentem
postulationem ne oblivioni tradas, obsecro piissi
mam dilectionem qua diligis unicum filium tuum, ut
me peccatorem a mortis auctore transferas in sor
tem vitæ æternæ; et tu, singulare præsidium omnium
a te confugientium, vere et unice filii hujus castis
simæ Virginis dominæ meæ, rogo te per dilectionem,
qua diligis ipsam dulcissimam Matrem tuam, sen
tiam quandoque per effectum, quod mihi per eandem
pissimam genetricem tuam opto impendi; tepido
licet, tamen qualicumque affectu. Quod si multitudo
scelerum meorum justitiam tuam ad me damnandum
magis erexit quam pietas Matris tuæ misericordiam
tuam ad parcendum inclinaverit, tu, qui ubique
præsens, et in omni loco æque potens es, aliquod
mihi tuæ protectionis, quo ab inimicis meis abscon
dar, obstaculum inveni, ne præda dæmonum factus,
detrudar in profunditatibus malorum inferni, ac si
nihil merear exaudiri, saltem in inferno constitu
tum memoria et cognitione sancti nominis tui pri
vari non sinas, ne Satanæ similis et cohæres justi
tiam tuam reprehendam, sicque æquitas tuæ
examen perversi murmuris obstinatione gravius
feram. Bone Domine, bone, si in his omnibus aures
misericordiæ tuæ mihi occludis, profecto non video
quid amplius rogem, quod largitatem misericor
diarum tuarum mihi impendat, et hæc ignorantia
nimium ex multitudine iniquitatum mearum mihi
provenit. Nam si densis illarum tenebris obvolutus
non essem, tu, qui lux es indeficiens, non mihi
deficeres, sed ignorantia meæ tenebras radio tuæ
claritatis abigeres, sicque in lumine tuo constitutus
viderem te non esse Deum volentem iniquitatem
(Psal. v, 5), et tamen nosse et posse habere cum
pia voluntate inæstimabilibus modis subveniendi
lapis et oppressis miseria et iniquitate; et hoc,
Domine, sic esse firmissime credo, ac per hoc
intimo corde teneo et ore profiteor quia quidquid
de me feceris, qualicumque videlicet malorum pon
dere presseris, nullo injustitiæ livore turbatus in
his pertraheris. Sic quoque deletis ac dimissis pec
catis nostris, talis esto erga nos propter dulcem
amorem dilectissimæ Matris tuæ, ut.....²⁸² Virginis
humanam de suæ carnis substantia verum homi
nem genuisse. Amen.

VARIAE LECTIONES.

²⁸² Ilc aliqua desunt.